

Савченко Н. Л.,

аспірант кафедри обліку та оподаткування,

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Боярова О. А.

ГАРМОНІЗАЦІЯ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ ТОВАРІВ КРИТИЧНОГО ІМПОРТУ: ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДИРЕКТИВ

Процес євроінтеграції України має вагомий вплив на різні аспекти економічної діяльності, включно з бухгалтерським обліком та контролем за стратегічними товарами, зокрема товарами критичного імпорту. Актуальність гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку із міжнародними стандартами, такими як міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards – IFRS) [2] та Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (Generally Accepted Accounting Principles - GAAP) [3], обумовлена необхідністю забезпечення прозорості та сумісності фінансової звітності суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері товарів критичного імпорту. Така гармонізація спрямована на підвищення ефективності управління, контролю та аудиту операцій з критичними імпортними товарами, що мають стратегічне значення для національної економіки.

Європейські директиви відіграють важливу роль у стандартизації бухгалтерського обліку, оскільки їх впровадження дозволяє інтегрувати українську економіку до єдиного європейського економічного простору, підвищуючи рівень довіри як з боку іноземних інвесторів, так і внутрішніх економічних партнерів. Гармонізація облікових стандартів сприяє формуванню прозорості фінансової інформації, що дозволяє підвищити конкурентноспроможність на міжнародних ринках, а також сприяє розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залученню іноземних інвестицій.

Гармонізація національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами, такими як IFRS та GAAP, є одними із ключових

аспектів у процесі євроінтеграції України. IFRS забезпечуючи єдині підходи до фінансової звітності на глобальному рівні, сприяючи стандартизації облікових практик та підвищенню прозорості фінансових операцій. Водночас, GAAP широко застосовується у Сполучених Штатах, але їхня впливовість відчувається і на міжнародному рівні, особливо серед компаній, що ведуть транснаціональний бізнес.

Європейські директиви, зокрема Четверта директива (78/660/EEC) [1] (щодо звітності товариств) № 78/660 «Про річну звітність певних видів компаній» від 25 липня 1978 та Сьома директива (83/349/EEC) (щодо консолідованої звітності товариств) № 83/349 «Про консолідовану звітність» від 13 червня 1983 р., регламентують обов'язкове використання IFRS для компаній, які ведуть діяльність на міжнародних ринках. Для підприємств, що займаються імпортом товарів критичного значення, впровадження IFRS забезпечує адаптацію до європейських вимог та стандартів звітності, що підвищує прозорість фінансової інформації та її відповідність вимогам європейських регуляторів. Це, у свою чергу, сприяє зміцненню фінансової стійкості таких підприємств, полегшує доступ до міжнародного фінансування та сприяє інтеграції до глобальних ланцюгів постачання.

Товари критичного імпорту, до яких належать енергоресурси, важливе обладнання для промисловості, продовольчі товари та інші стратегічно важливі матеріали, мають особливе значення для забезпечення економічної та національної безпеки України. Гармонізація стандартів обліку в цій сфері значно впливає на управління такими товарами, особливо у контексті прозорості та контролю фінансових операцій. Використання європейських стандартів бухгалтерської звітності дозволяє посилити контроль за обігом товарів критичного імпорту, сприяючи забезпеченню належного аудиту та відповідності нормативно-правовим вимогам держави.

Одним із ключових аспектів гармонізації облікових стандартів є підвищення прозорості операцій із критичним імпортом, що особливо важливо в контексті державного контролю та нагляду. Використання стандартизованих

фінансових звітів дозволяє державним органам контролювати обсяг і структуру стратегічних імпорتنих товарів, що забезпечує ефективніше управління запасами та стратегічними резервами. Таким чином підприємства, які працюють у сфері критичного імпорту, мають адаптувати свої облікові системи до європейських стандартів, що сприятиме підвищенню їхньої відповідності вимогам міжнародної ринків та полегшити аудит їхньої діяльності.

Важливим аспектом впровадження міжнародних стандартів є забезпечення порівнянності фінансових звітів українських підприємств із їхніми європейськими партнерами, що сприяє розвитку зовнішньоекономічної діяльності та інтеграції на європейські ринки. Крім того, такі стандарти дозволяють об'єктивно оцінювати фінансові результати діяльності компанії, зокрема у сфері критичного імпорту, що полегшує процеси фінансового планування та аналізу.

Особливу увагу слід приділити питанням оцінки стратегічних запасів товарів критичного імпорту. В умовах високої залежності від імпорту енергоресурсів та інших важливих товарів, впровадження міжнародних стандартів обліку дозволяє оптимізувати процеси обліку стратегічних запасів та забезпечити їх ефективне використання.

Таблиця 1

Порівняння основних положень IFRS та П(С)БО в контексті товарів критичного імпорту

Положення	IFRS	Національні стандарти (П(С)БО)
Оцінка запасів	Оцінка за справедливою вартістю або собівартістю	Оцінка за собівартістю
Облік валютних операцій	Облік за поточним курсом на дату операції	Облік за офіційними курсом на дату операції
Дохід від імпорту	Визнання після передачі контролю	Визнання після передачі товару або послуги
Звітність про стратегічні активи	Вимоги до розкриття інформації про активи	Обмежені вимоги до розкриття інформації

Джерело: сформовано автором на основі [2, 4]

Процес гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку з європейськими стандартами, зокрема з міжнародними стандартами фінансової звітності (IFRS), має численні переваги, але водночас супроводжується рядом викликів. Одним із головних викликів є складність адаптації до нових стандартів. Перехід на IFRS вимагає від компанії і бухгалтерів значних зусиль для освоєння нових правил та процедур. Це стосується не тільки змін у технічних аспектах обліку, але й необхідності реформування внутрішніх систем управління фінансовою інформацією. Для багатьох підприємств, особливо тих, що працюють у сфері критичного імпорту, перехід на нові стандарти може бути ресурсомістким і вимагати додаткових інвестицій у навчання персоналу, модернізацію облікових систем та залучення консультантів. Іншим важливим аспектом є потреба в інституційній підтримці з боку держави. Українські компанії, особливо ті, що займаються критичним імпортом, потребують суттєвої допомоги у вигляді навчання та консультацій. Державні органи мають забезпечити створення відповідних освітніх програм для підвищення кваліфікації бухгалтерів та аудиторів, а також надавати консультаційну допомогу щодо впровадження нових стандартів. Крім того, важливо розробити механізми підтримки для малих і середніх підприємств, для яких перехід на міжнародні стандарти може бути особливо складним через обмежені ресурси.

Незважаючи на виклики гармонізація стандартів відкриває значні можливості для українських компаній. Однією з основних переваг є можливість інтеграції в міжнародні ринки. Використання міжнародно визнаних стандартів звітності дозволяє підвищити прозорість фінансової інформації, що сприяє зростанню довіри з боку іноземних інвесторів та партнерів. Це особливо важливо для компаній, що займаються товарами критичного імпорту, оскільки їх діяльність безпосередньо залежить від міжнародних поставок і контрактів.

Таким чином гармонізація національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами є важливим кроком у процесі інтеграції України до європейського економічного простору.

Переваги та виклики гармонізації облікових стандартів у контексті євроінтеграції

Аспекти гармонізації	Переваги	Виклики
Прозорість і довіра	Зростання довіри інвесторів	Високі вимоги до прозорості операцій
Порівнянність фінансових звітів	Легкість порівняння з європейськими компаніями	Складність впровадження нових стандартів
Доступ до міжнародних ринків	Розширення можливостей зовнішньої торгівлі	Потреба в модернізації облікових систем

Джерело: сформовано автором на основі [2, 5, 6]

Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності забезпечує прозорість та порівнянність фінансової інформації, що дозволяє підвищити рівень довіри до українських компаній на міжнародних ринках. Однак цей процес вимагає значних зусиль з боку бізнесу та держави, щоб забезпечити успішну адаптацію до нових правил та стандартів.

Література

1. Директива 78/660/EEC Європейського Парламенту. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_270#Text.
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS). URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/international-financial-reporting-standards-ifs>.
3. Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (GAAP). URL: [https://ukrayinska.libretxts.org/Бізнес/бухгалтерський облік/](https://ukrayinska.libretxts.org/Бізнес/бухгалтерський_облік/)
4. Національне положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>.
5. Директива 2013/34/ЄС щодо бухгалтерської звітності. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013L0034>.
6. Директива 2006/43/ЄС про аудит. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006L0043>.